

FREMSTILLING AV MASTER OG RUNDHOLT

Knut Gransæther

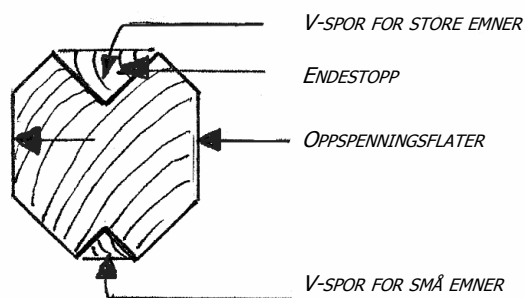
Ved fremstilling av master og rundholt er materialvalget et av de første spørsmål som må besvares. Etter min mening er det nesten det viktigste fordi disse detaljer synes veldig godt på en modell!

Materialer er behandlet før i MS side III-3 og de råd som gis der gjelder fremdeles. Personlig bruker jeg bare **tettvokst** furu eller gran til dette. Disse tresorter er lette å få tak i, slår seg ikke over tid hvis de er tørre ved fremstillingen, de ser riktige ut på den ferdige modell og er lette å bearbeide.

Til modeller i stor skala, f.eks. 1:25 og større er det mulig å finne små trær i tette skogholt, disse er så tettvokste av mangel på sol og næring at de nærmest er skalamodeller av store trær. Disse vil kunne bli fine master, komplette med kvister og årringer med riktig utseende, men de er vanskelige å finne fordi de fleste er krokete eller har en annen skavank.

Jeg vil understreke med hensyn til materialvalg at dette er min personlige mening, og jeg aksepterer at andre kan ha avvikende meninger her, følg i så fall dem hvis du mener det gir et bedre resultat.

Bearbeidingen vil vel være kjent for de fleste men for fullstendighetens skyld tar jeg med litt om det her. Det lønner seg å studere treretningen i emnet vi har bestemt at skal bli mast og om nødvendig kløve det for å få retningen av årringene så parallelt med mastens senterlinje som råd er. Deretter sager vi det til en firkantet list med ytre dimensjon lik den ferdige mast pluss en millimeter eller så overmål for pussing og eventuelle feilskjær med høvelen.

Vårt firkantede emne skal nå overføres til rund fasong, dette gjøres ved først å knekke kantene så emnet blir åttekantet, fremdeles med mastens ytterdimensjoner pluss litt til på de nye flater som kommer frem, og så høvle videre til emnet blir sekstenkantet. Her er det veldig greit med en jigg, mer konkret et trestykke med et V-formet spor i som vist på skissen under. En annen utgave er vist i MS side II-34.

Resten kan vanligvis fjernes ved pussing med sandpapir av passende korning, det er nå en stor hjelp å kunne sette emnet i en dreiebenk eller elektrisk drill. Med litt forsiktighet unngår vi brekkasje.

Hvis vi nå har vært noenlunde nøyaktige vil resultatet være fullt tilfredsstillende.

Nå har det seg imidlertid slik at det langt fra er sikkert at masten eller rundholtet har rund profil hele veien. Toppen av undermasten på en skute er vanligvis firkantet, dette er avhengig selvsagt av tidsepoke og nasjonalitet — på de senere kontinentale og skandinaviske skuter var den ofte åttekantet eller rund, likedan var nedre ende av stengene ofte fire- eller åttekantet, og rær kunne være åttekantet på det midtre feltet. Her er det ingen snarveier utenom nitid pusling med høvel og kniv. De runde partier kan selvfølgelig fremdeles pusses i benk eller drill!

På større skuter var undermastene ofte bygget opp av flere deler, dette skal behandles i et senere MedlemsService.

Jeg har på neste side kopiert litt fra forskjellige bøker som viser noen varianter av mastetopper og mers, selv om teksten er på engelsk (fra Harold Underhill) bør skissene være klare nok. For at stangen skal kunne stå på langsalingene har den i nedre ende et firkantet hull, *sluttgattet*, der det er stukket inn en tilsvarende kile, *sluttholtet*, som overfører vekten til langsalingene. Ovenfor sluttgattet er det et skivgatt som det tres et tau gjennom til blokker på eselhodet og herfra til dekk, dette brukes til å heise hele stangen litt opp så sluttholtet kan taes ut og stangen låres gjennom åpningen mellom langsalingene. Salingen er som nevnt enklere, og har på de senere seilskip salingshorn som gir visning for bram- og røyldarduner.

Utførelsen av disse detaljer varierte meget, så det er nødvendig for mine ærede lesere å forske videre på egen hånd. Jeg kan anbefale *Nautisk billedleksikon*, *Praktisk sjømannskap* av Bjarne Bro, *Masting and Rigging* av James Lees og *Modellskuter* av H. Underhill.

SLUTTHOLT

